

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 9CdoGp/1/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1306206004
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 09. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Gabriela Brišková
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:1306206004.1

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne L. B., narodenej XX. J. XXXX, Č. C. XXX/XX, U., Č. D., adresa na doručovanie B.B. XXXX/X, U. - B.I.X., Č. D., proti žalovanému R. Q., narodenému X. L. XXXX, Q., D. XX, o zaplatenie 33.193,92 eura s príslušenstvom, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B3-29C/38/2006, pôvodne Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 29C/38/2006, o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 1. februára 2022 sp. zn. 8Co/135/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky o d m i e t a.

Žalobkyni nepriznáva nárok na náhradu trov konania o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo dňa 2. júla 2020 zastavil konanie v časti istiny 995,82 eura a zmluvného úroku 6 % mesačne zo sumy 33.193,92 eura (I.), žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 31.998,10 eura s úrokom z omeškania 7 % ročne zo sumy 31.998,10 eura od 13. januára 2003 do zaplatenia (II.) a žalobu v časti istiny 200 eur zamietol (III.). Žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 92,80 % (IV.). Na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalobkyňa preukázala uplatnený nárok na vrátenie pôžičky, poskytnutej žalovanému na základe zmluvy o dočasnej finančnej výpomoci zo dňa 12. júla 2002.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) uznesením zo dňa 1. februára 2022 sp. zn. 8Co/135/2021 odmietol odvolanie žalovaného, proti rozsudku súdu prvej inštancie, ako oneskorene podané, podľa § 386 písm. a) CSP (Civilný sporový poriadok zákon č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov). Dospel k záveru, že žalovaný podal odvolanie proti rozsudku (ktorý mu bol doručený 11. septembra 2020), na pošte dňa 28. septembra 2020, teda oneskorene, keďže dňom 12. septembra 2020 začala plynúť zákonná 15-dňová lehota na podanie odvolania, ktorá uplynula dňa 27. septembra 2020 (pondelok).

3. Na podnet žalovaného podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) v zmysle § 458 CSP dovolanie, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave zo dňa 1. februára 2022 sp. zn. 8Co/135/2021, o odmietnutí odvolania žalovaného. Napadnuté uznesenie navrhol zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Uviedol, že odmietnutím odvolania žalovaného došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, pretože odvolací súd bez právneho dôvodu odmietol sa vecou zaoberať. Rozsudok súdu prvej inštancie bol žalovanému doručený 11. septembra 2020 a žalovaný podal odvolanie na pošte dňa 28. septembra 2020, ktorý bol posledným dňom zákonnej lehoty na podanie odvolania (pätnásť deň lehoty 26. september 2020 pripadol na sobotu, teda posledným dňom odvolacej lehoty bol najbližší nasledujúci pracovný deň, pondelok 28. september 2020). Odvolací súd preto nesprávne konšatoval, že posledným dňom lehoty bol pondelok 27. september 2020 (nedeľa).

4. Podmienku subsidiarity považoval generálny prokurátor za splnenú. Argumentoval, že z jazykového znenia zákona (§ 458 ods. 1 CSP) vyplýva, že dovolanie je prípustné ak to vyžaduje ochrana práv a túto ochranu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Na rozdiel od súčasnej právnej úpravy, predchádzajúca právna úprava neviazala subsidiaritu mimoriadneho dovolania na čas jeho podania. Judikatúra k Občianskemu súdnemu poriadku (zákon č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov, účinný do 30. júna 2016) ustálila, že mimoriadne dovolanie nebolo prípustné, ak účastník konania nepodal opravný prostriedok, hoci ho podať mohol. Dovtedajšia rozhodovacia prax dovolacieho súdu nie je už použiteľná. Legislatívna zmena v novom procesnom kódexe má svoj dôvod. Zákonodarcia sprísnil prípustnosť dovolania generálneho prokurátora tým, že výslovne zakotvil princíp proporcionality. Potreba nápravy závažného pochybenia súdu, musí preto prevyšovať nad princípom právnej istoty. Ak je pochybenie súdu tak závažné, že dovolanie generálneho prokurátora (výnimočne) splní test proporcionality, potom potreba nápravy tejto vady prevyšuje aj nad tým, že strana mohla dosiahnuť nápravu v minulosti inak, hoci túto možnosť nevyužila. Napriek tomu, že žalovaný v posudzovanom prípade dovolanie proti uzneseniu o odmietnutí odvolania nepodal, podmienka subsidiarity je splnená.

5. Generálny prokurátor poukázal v dovolaní na nekonzistentnú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, ktorý v uznesení z 29. marca 2022 sp. zn. 9CdoGp/1/2020 vyslovil názor, že ak strana, ktorá podala podnet na podanie dovolania generálneho prokurátora, dovolanie nepodala, hoci ho v minulosti podať mohla, je dovolanie generálneho prokurátora neprípustné. V rozhodnutiach sp. zn. 2CdoGp/1/2021 a 1CdoGp/2/2021 najvyšší súd podmienku subsidiarity považoval za splnenú i v situácii, kedy bolo dovolanie generálneho prokurátora podané proti rozhodnutiam súdu prvej inštancie a podávateľ podnetu sám odvolanie nepodal, hoci ho v minulosti podať mohol. Navrhol preto, aby sa dovolací súd odklonil od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí sp. zn. 9CdoGp/1/2020 a predložil vec veľkému senátu občianskoprávneho kolégia.

6. V časti dovolania, ktorá sa týka princípu proporcionality, generálny prokurátor uviedol, že Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pripúšťa zásah do konečného súdneho rozhodnutia, ako výnimku zo zásady právnej istoty a zásady res iudicata, ak je takýto zásah odôvodnený potrebou nápravy fundamentálnej chyby súdneho rozhodnutia. Proporcionality musí existovať medzi záujmom na nezmeniteľnosti konečného súdneho rozhodnutia a legitímnym cieľom zásahu. Európsky súd pre ľudské práva interpretuje článok 6 (právo na spravodlivý proces) Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd tak, že základným aspektom vlády práva je princíp právnej istoty, ktorý okrem iného vyžaduje, aby konečné rozhodnutia súdov neboli opätovne preskúmané. K posudzovaniu otázky proporcionality medzi označenými cieľmi pristupuje ESLP tak, že záujem na zachovaní (a nezmeniteľnosti) konečného súdneho rozhodnutia prevažuje. Vadu dovolaním napadnutého rozhodnutia označil generálny prokurátor za fundamentálnu. Právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania zásadným spôsobom porušuje právo žalovaného na prístup k súdu, pričom je založené na evidentnom omyle v počítaní lehoty, v dôsledku čoho bol žalovanému odopretý proces na odvolacej inštancii. Potreba nápravy tu prevyšuje nad záujmom zachovania nezmeniteľnosti súdneho rozhodnutia a nad princípom právnej istoty. Bol preto naplnený i princíp proporcionality a dovolanie generálneho prokurátora je prípustné.

7. Žalobkyňa sa k dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadrila.

8. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu sa stotožnil s obsahom a dôvodmi dovolania generálneho prokurátora.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie generálneho prokurátora podal oprávnený subjekt v zákonom stanovenej lehote (§ 461 CSP), na základe podnetu žalovaného ako strany sporu (§ 458 ods. 3 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 464 CSP v spojení s § 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie generálneho prokurátora je potrebné odmietnuť, pretože nie je prípustné.

10. Proti právoplatnému rozhodnutiu súdu je prípustné dovolanie generálneho prokurátora, ak to vyžaduje ochrana práv a túto ochranu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami (§ 458 ods. 1 CSP).

11. Dovolanie generálneho prokurátora je prípustné iba za predpokladu, že právoplatné rozhodnutie súdu porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami, ktoré majú za následok závažné porušenie práva spočívajúce v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty (§ 458 ods. 2 CSP).

12. Dovolanie generálneho prokurátora je postavené na dvoch zásadách, a to zásade subsidiarity k iným prostriedkom nápravy a zásade prísnej proporcionality medzi potrebou zrušiť rozhodnutie súdu a princípom právnej istoty (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, 1465 s.).

13. V zmysle ustanovenia § 458 ods. 1 CSP ak generálny prokurátor dospeje k záveru o existencii závažnej fundamentálnej procesnej vady, je oprávnený podať dovolanie generálneho prokurátora vtedy, keď strana sporu nemohla predtým sama svojou procesnou aktivitou, v danom prípade podaním dovolania, dosiahnuť nápravu procesnej vady alebo nesprávnosti a domôcť sa tak ochrany svojich práv.

14. Najvyšší súd sa už v rozhodnutí zo 14. septembra 2017 sp. zn. 3CdoGp/1/2017 podrobne vyjadril k princípu subsidiarity mimoriadnych opravných prostriedkov upravených v Civilnom sporovom poriadku, osobitne dovolania generálneho prokurátora (§ 458 ods. 1 CSP).

15. Európsky súd pre ľudské práva vo svojich rozsudkoch vychádza zo záverov Európskej komisie pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátskej komisie), ktorá v správe o nezávislosti súdneho systému, ako reakciu na právomoc prokuratúry v post-sovietskych štátoch podať mimoriadny opravný prostriedok, akcentuje zásadu, že súdne rozhodnutie by nemalo podliehať žiadnej revízii mimo odvolacieho konania, najmä nie prostredníctvom protestu prokurátora alebo iného štátneho orgánu (štátneho úradníka) a súčasne mimo odvolacieho konania, po právoplatnosti. Ako uviedol Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), z početnej judikatúry ESLP možno vyvodiť kritický postoj súdu k mimoriadnym opravným prostriedkom, ktoré závisia od úvahy príslušného orgánu verejnej moci, či dôjde k podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku alebo nie a následne k vyneseniu rozhodnutia, ktorým sa zruší právoplatné konečné rozhodnutie (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 357/2013, I. ÚS 216/2016, I. ÚS 277/2016). V náleze zo 14. februára 2017 sp. zn. II. ÚS 793/2016 ústavný súd uviedol, že „signály o medzinárodnoprávnej zodpovednosti za systémový problém v civilnom práve majú byť vyvážené Národnou radou Slovenskej republiky, exekutívou a v tomto špecifickom prípade aj generálnym prokurátorom, v koncepcii (ne)podávania mimoriadneho dovolania“. I keď judikatúra ESLP v prípade zásadnej (fundamentálnej) vady konania alebo závažného excesu pripúšťa zásah do právnej istoty, nastolenej právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho súdu, zotráva súčasne na tom, že subjekt, ktorý je takouto vadou alebo excesom negatívne dotknutý, je povinný vyčerpať všetky dostupné procesné prostriedky nápravy (Van Oosterwijck proti Belgicku).

16. Rovnako ústavný súd vo viacerých rozhodnutiach o sťažnostiach proti rozhodnutiam všeobecných súdov vydaným do 30. júna 2016 vyjadril záver, podľa ktorého ochrana poskytovaná mimoriadnym opravným prostriedkom subjektu odlišného od účastníka konania, je prípustná len subsidiárne, t. j. len vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha podania takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku, „neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov (najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov) alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii, prípadne boli tu objektívne prekážky, ktoré jej znemožnili ich využitie“ (III. ÚS 331/2006). Na povinnosť dotknutej osoby vyčerpať všetky dostupné prostriedky ochrany práv poukázal ústavný súd aj v ďalších prípadoch (napríklad IV. ÚS 265/2014 a IV. ÚS 129/2013). Rozhodovanie ústavného súdu vo vzťahu k mimoriadnemu opravnému prostriedku subjektu odlišného od účastníka konania bolo zjednotené stanoviskom pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 3/2015 v znení: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov“.

17. Z obdobných názorov vychádzal aj najvyšší súd pri prijímaní stanoviska R 94/2015, právna veta ktorého znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

18. Vo vzťahu k ustanoveniam novej právnej úpravy Civilného sporového poriadku účinnnej od 1. júla 2016, dospela aj odborná právnická literatúra k záveru, podľa ktorého „povinnosť strany vyčerpať, na účely posúdenia prípustnosti dovolania generálneho prokurátora, najskôr všetky dostupné riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré sú jej k dispozícii, resp. iné prostriedky nápravy, nie je bez právneho významu. Takto nastavený režim má predovšetkým zabezpečiť, že prostredníctvom dovolania generálneho prokurátora nebudú obchádzané iné opravné prostriedky. Inak povedané, nezrušiteľnosť právoplatných a záväzných súdnych rozhodnutí v prípade pasivity strany sporu, nemá byť narušovaná jej dodatočnou procesnou aktivitou prejavenu v iniciácii podania dovolania generálneho prokurátora“ (Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, 1465 s.).

19. Aj keď je od 1. júla 2016 účinný nový civilný kódex, ktorý neprevzal inštitút mimoriadneho dovolania a nahradil ho novým inštitútom - dovolaním generálneho prokurátora, najvyšší súd nevidí žiadny dôvod pre odklon od podstaty záverov vyjadrených pred uvedeným dňom ústavným súdom v stanovisku pléna PLz. ÚS 3/2015 a najvyšším súdom v stanovisku R 94/2015. Podstata záverov vyjadrených v týchto stanoviskách zostala zachovaná aj po uvedenom dni. Vychádzala totiž z už spomenutej judikatúry ESLP, ktorá 1. júlom 2016 nestratila svoje opodstatnenie (3CdoGp/1/2017).

20. Dovolací súd nemá dôvod odstúpiť od názoru, že pokiaľ doterajšie závery ESLP, ústavného súdu i samotného najvyššieho súdu na mimoriadny opravný prostriedok podaný tým, kto nebol účastníkom civilného konania, zodpovedali predchádzajúcemu „ultraaktívnemu“ procesnému kódexu (porovnaj II. ÚS 793/2016 a II. ÚS 454/2016), o to viac sú namieste za účinnosti nového civilného sporového predpisu, ktorý už takým nie je. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu nie je žiadny dôvod, aby sa predmetné právne závery týkajúce sa zásady subsidiarity, ku ktorým do 30. júna 2016 dospela judikatúra súdov (ESLP, ústavného a najvyššieho súdu) vo vzťahu k mimoriadnemu dovolaniu (§ 243e až § 243j Občianskeho súdneho poriadku), neuplatňovali po tomto dni vo vzťahu k dovolaniu generálneho prokurátora.

21. Dovolací súd opakovane upozorňuje na stále platnú zásadu, že právo patrí bdelym („vigilantibus iura scripta sunt“), ktorá zdôrazňuje procesnú povinnosť strany sporu vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sama svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledovala ochranu svojich subjektívnych práv. Tejto zásade rozhodne nezodpovedá postup strany sporu, ktorá mala v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutie súdu dovolaním, túto možnosť ale nevyužila, i keď ním mohla dosiahnuť zrušenie (zmenu) rozhodnutia. Pokiaľ strana sporu túto možnosť nevyužila (to znamená nerealizovala svoje procesné dispozičné oprávnenie), nemôže byť právna istota druhej strany sporu, ktorá sa spolieha na záväzné a nezmeniteľné rozhodnutie súdu, narušená dovolaním generálneho prokurátora. V prípade, že strana sporu zostane v naznačenom smere pasívna, je (neskoršia) aktivita subjektu odlišného od strany sporu vyúsťajúca do podania mimoriadneho opravného prostriedku neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky umožňujúce uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu.

22. Najvyšší súd sa ani v posudzovanom prípade nestotožňuje s názorom generálneho prokurátora, podľa ktorého pri dovolaní generálneho prokurátora sa subsidiarita skúma len „v čase jeho podania“ (§ 458 ods. 1 CSP).

22.1. Subsidiaritu dovolania generálneho prokurátora treba chápať v dvoch rovinách (porovnaj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 14. septembra 2017 sp. zn. 3CdoGp/1/217).

22.2. V prvej rovine má zásadný význam otázka, či podnet na dovolanie generálneho prokurátora podal „bdelý subjekt“. V tejto rovine ide o subsidiárny aspekt dovolania generálneho prokurátora vo vzťahu k všetkým riadnym a mimoriadnym opravným prostriedkom, ktoré mal podnecovateľ k dispozícii v čase, keď sa sám mohol domôcť ochrany svojich práv. Akcentuje sa, že ten, kto pri ochrane svojich

práv zanedbal dostupné možnosti vlastnej procesnej aktivity, nemôže sa následne domáhať ochrany práv prostredníctvom neskoršej aktivity od neho odlišného subjektu. Princíp subsidiarity v tejto rovine vyjadrujú závery už spomenutej doterajšej judikatúry ESLP, ústavného súdu a najvyššieho súdu, v zmysle ktorých procesná aktivita (podanie mimoriadneho opravného prostriedku) subjektu odlišného od strany sporu nemôže mať žiadne opodstatnenie, ak strana sporu zostala procesne pasívna (nebola „bdelá“) v čase, keď mohla jej dostupnými procesnými prostriedkami sama chrániť svoje práva.

22.3. V druhej rovine princíp subsidiarity vedie k skúmaniu možnosti ochrany práv toho, kto bol „bdelý“. K riešeniu otázok súvisiacich s princípom subsidiarity v tejto rovine pristupuje dovolací súd (až) vtedy, keď podnecovateľ nezostal procesne pasívny a vyčerpal možnosť podať dovolanie, nebol ale úspešný. Len vtedy dovolací súd skúma, či „v čase podania“ dovolania generálneho prokurátora nemožno ochranu jeho práv dosiahnuť inými právnymi prostriedkami (§ 458 ods. 1 CSP).

22.4. Podľa názoru dovolacieho súdu z ustanovenia § 458 ods. 1 CSP teda nevyplýva, že zachovanie princípu subsidiarity sa skúma len v čase podania dovolania generálneho prokurátora.

23. S prihliadnutím na doterajšiu judikatúru ESLP, dovolací súd naďalej zastáva názor, podľa ktorého ustanovenie § 458 ods. 1 CSP nepripúšťa interpretáciu, v zmysle ktorej by generálny prokurátor (ak dospeje k záveru o existencii fundamentálnej procesnej vady) bol oprávnený podať dovolanie vtedy, keď strana sporu mohla predtým sama svojou procesnou aktivitou, podaním dovolania, dosiahnuť nápravu procesnej vady alebo nesprávnosti, predmetnú (reálne existujúcu) možnosť ale nevyužila, zostala procesne pasívna a až v čase, kedy už nemá k dispozícii prostriedok nápravy, žiada ochranu svojich práv od generálneho prokurátora. Takýto výklad uvedeného ustanovenia sa dostáva do príkreho rozporu s už uvedenou judikatúrou a tiež zásadou „vigilantibus iura scripta sunt“ a vytvára priestor pre obchádzanie dovolania prostredníctvom dovolania generálneho prokurátora.

24. Generálnym prokurátorom podané dovolanie pripúšťa, že princíp subsidiarity a princíp proporcionality si v istom zmysle navzájom konkurujú a je na individuálnom posúdení, či princíp proporcionality „prevyší“ princíp subsidiarity. Dovolanie generálneho prokurátora naznačuje, že ak ide o (fundamentálnu) procesnú vadu najvýznamnejšej povahy, musí princíp subsidiarity ustúpiť [viď text „ak je pochybenie súdu tak závažné, že dovolanie generálneho prokurátora (výnimočne) splní test proporcionality, potom potreba nápravy tejto vady „prevyšuje“ aj nad tým, že strana mohla dosiahnuť nápravu v minulosti inak, hoci túto možnosť nevyužila“]. Najvyšší súd sa s touto argumentáciou a výkladom ustanovenia § 458 ods. 1 CSP nestotožňuje (porov. sp. zn. 3CdoGp/1/2017, sp. zn. 9CdoGp/1/2020). Pred doslovným jazykovým výkladom § 458 ods. 1 CSP (ktorým argumentoval generálny prokurátor), bolo potrebné uprednostniť ústavnokonformný, ako i historický výklad.

25. Dovolací súd pri riešení otázky prípustnosti dovolania generálneho prokurátora, ktorá je vyvodzovaná z existencie fundamentálnej procesnej vady, musí zachovať istú postupnosť. V prvom rade rieši napríklad otázku zachovania lehoty na podanie dovolania, jeho podania oprávneným subjektom a na základe podnetu procesnej strany. Pokiaľ v rámci tohto posudzovania nezistí dôvod pre odmietnutie dovolania generálneho prokurátora, následne posudzuje otázky súvisiace s princípom subsidiarity tohto mimoriadneho opravného prostriedku v oboch vyššie spomenutých rovinách, najmä skúma, či podnecovateľ vyčerpal všetky jemu dostupné prostriedky, ktorými sa sám mohol domôcť nápravy vytýkaných väd, prípadne či v čase podania dovolania generálneho prokurátora nemožno ochranu jeho práv dosiahnuť inými prostriedkami. K riešeniu otázok, ktoré vyplývajú z uplatnenia princípu proporcionality, dovolací súd pristupuje až v prípade, že nezistil dôvod pre odmietnutie dovolania generálneho prokurátora z niektorého dôvodu patriaceho do skôr skúmaného okruhu otázok. Len ak podnecovateľ využil všetky jemu dostupné opravné prostriedky, nebol však úspešný, môže dovolací súd pristúpiť k skúmaniu, či generálnym prokurátorom napadnuté právoplatné rozhodnutie súdu porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami, ktoré majú za následok závažné porušenie práva, prípadne či potreba zrušiť napadnuté rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty.

26. V danom prípade generálny prokurátor tvrdí, že postupom odvolacieho súdu došlo k porušeniu práva žalovaného na spravodlivý proces (porušeniu práva na prístup k súdu), keď odmietol odvolanie žalovaného proti rozsudku súdu prvej inštancie ako oneskorené. Sám uviedol, že žalovaný mohol podať dovolanie proti uzneseniu o odmietnutí odvolania, napriek tomu zostal procesne pasívny (nebola tvrdená ani existencia objektívnych prekážok, ktoré by žalovanému v podaní dovolania bránili).

27. Pokiaľ preto dovolateľ poukazoval na procesnú nesprávnosť a sám pripúšťa, že mohla založiť prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP, ktorá podľa ustálenej rozhodovacej praxe zakladá prípustnosť dovolania strany sporu a teda žalovaný mal možnosť podať dovolanie a v ňom namietat porušenie práva na spravodlivý proces, napriek tomu dovolanie v zákonom určenej lehote nepodal, je neskoršia procesná aktivita generálneho prokurátora nenáležitá; dovolanie generálneho prokurátora nemožno v takom prípade považovať za procesne prípustné. Dovolací súd preto v danej veci ani nepristúpil k posúdeniu, či skutočne došlo k procesnej vade namietanej generálnym prokurátorom.

28. Najvyšší súd Slovenskej republiky má za úlohu okrem svojej rozhodovacej činnosti, aj zjednocovať právne závery, má k tomu i v Civilnom sporovom poriadku vytvorené vhodné procesné prostriedky (§ 48 CSP).

29. Generálny prokurátor poukazoval na nekonzistentný prístup k riešeniu otázky subsidiarity najvyšším súdom a navrhol predloženie veci veľkému senátu, ktorý postup si dovolací súd neosvojil. V dovolaní označenom rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 9CdoGp/1/2020 (v ktorom bol vyslovený názor, že ak strana, ktorá podala podnet na podanie dovolania generálneho prokurátora dovolanie nepodala, hoci ho v minulosti podať mohla, je dovolanie generálneho prokurátora neprípustné) dovolací súd akceptoval právne závery už vyslovené a podrobne analyzované v rozhodnutí sp. zn. 3CdoGp/1/2017, týkajúce sa princípu subsidiarity dovolania generálneho prokurátora, za účinnosti Civilného sporového poriadku, a vecne na neho nadviazal.

30. Za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1. januára 1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátorne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali (porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 6. marca 2017 sp. zn. 3Cdo/6/2017; R 71/2018).

31. S poukazom na uvedené, prezentovaný názor najvyššieho súdu vo veci vedenej pod spisovou značkou 9CdoGp/1/2020 (označenej v dovolaní generálneho prokurátora), nepredstavoval ojedinelý názor na otázku subsidiarity dovolania generálneho prokurátora, ale opakovane potvrdený konkrétny právny názor, smerujúci k naplneniu zjednocovacej činnosti dovolacieho súdu.

32. Odlišné riešenie otázky subsidiarity mali prijať generálnym prokurátorom označené rozhodnutia v dovolaní pod sp. zn. 2CdoGp/1/2021 a sp. zn. 1CdoGp/2/2021 (v oboch prípadoch považoval najvyšší súd podmienku subsidiarity za splnenú, hoci išlo o situácie, kedy bolo dovolanie generálneho prokurátora podané proti rozhodnutiam súdu prvej inštancie a podávateľ podnetu sám odvolanie nepodal, hoci ho v minulosti podať mohol). Z uvedených rozhodnutí najvyššieho súdu však vyplýva zásadná odlišnosť, spočívajúca v podaní dovolania generálneho prokurátora podľa Civilného mimosporového poriadku § 78 CMP (zákon č. 161/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov, ďalej len „CMP“), ktorá podľa názoru dovolacieho súdu bráni zjednocovaniu výkladu subsidiarity dovolania generálneho prokurátora podľa dvoch samostatných procesných kódexov.

33. Úprava dovolania generálneho prokurátora v mimosporovom konaní je odlišná od sporového konania. Subsidiarita prípustnosti dovolania generálneho prokurátora znamená, že pred podaním dovolania generálneho prokurátora má vždy prednosť iný prostriedok nápravy. Dovolanie generálneho prokurátora by malo byť posledným prostriedkom, ktorým je možné zvrátiť právny stav založený sporným rozhodnutím. Inak povedané, účastníci konania majú povinnosť vyčerpať všetky dostupné prostriedky nápravy (Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017, 255 s.).

34. Civilný mimosporový poriadok uvádza, že postačí, ak iné prostriedky nápravy nie sú prípustné, a to v čase podania dovolania generálneho prokurátora. Z uvedeného možno dospieť k záveru, že zákonodarca smeruje k odlišnému prístupu pri posudzovaní subsidiarity dovolania generálneho prokurátora v tom zmysle, že by sa malo posudzovať menej prísne vo vzťahu k prípustným, ale aj

nevyužitým opravným prostriedkom, prípadne iným prostriedkom procesnej obrany. Uvedený záver má svoje opodstatnenie práve v mimosporových konaniach. Práve v nich ide o právne veci, o ktorých prejednanie a rozhodnutie je celospoločenský záujem. Inicievanie opravných konaní je vždy však výlučne v rukách účastníkov konania. Vzhľadom na to, že predmetom týchto konaní nie sú len súkromnoprávne záujmy, ale aj záujem verejný, ktorý sa prejavuje v mnohých ustanoveniach Civilného mimosporového poriadku, je namieste, aby mal generálny prokurátor možnosť iniciovať sám opravné konanie prostredníctvom dovolania generálneho prokurátora a pri extrémnych pochybeniach iniciovať zásah do konečného rozhodnutia, aj keď účastníci v tomto smere zlyhali (Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017, 256 s.).

35. Právnu úpravou, ktorá je obsiahnutá v ustanovení § 48 ods. 1 CSP, je sledovaný cieľ riešiť prípady, v ktorých (trojčlenný) senát najvyššieho súdu dospeje k záveru, že je dôvod na zmenu, teda na odklonenie sa od konštantnej línie rozhodovania. Senát, ktorý dospeje k tomuto záveru, je povinný postúpiť vec veľkému senátu. Na druhej strane, ale účelom tohto ustanovenia bez pochyby nie je, aby bola veľkým senátom posudzovaná správnosť názoru trojčlenného senátu, podľa ktorého nie je dôvod na zmenu doterajších právnych náhľadov.

36. V posudzovanom prípade najvyšší súd posúdil subsidiaritu dovolania generálneho prokurátora v súlade so skoršími rozhodnutiami trojčlenných senátov najvyššieho súdu (sp. zn. 3CdoGp/1/2017 zo 14. septembra 2017 a sp. zn. 9CdoGp1/2020 z 29. marca 2022) a preto vec nepostúpil veľkému senátu v zmysle § 48 ods. 1 CSP. Pokiaľ trojčlenný senát dovolacieho súdu dospel k záveru, že nie sú dané dôvody na odklon od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, alebo na zmenu právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí trojčlenného senátu najvyššieho súdu, vec nepostúpi senátu najvyššieho súdu (R 17/2017). Pokiaľ by existovalo rozhodnutie trojčlenného senátu najvyššieho súdu, vyjadrujúce odlišný právny názor už vyslovený iným trojčlenným senátom, nie je splnená zákonná podmienka v ustanovení § 48 ods. 1 CSP (sp. zn. 1VCdo/4/2019).

37. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd odmietol procesne neprípustné dovolanie generálneho prokurátora podľa ustanovenia § 464 CSP a § 447 písm. c) CSP.

38. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní generálneho prokurátora neodôvodňuje (§ 464 CSP v spojení s § 451 ods. 3 veta druhá CSP).

39. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.